СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX.Ч. 287. Джерзи Ситі, Н. Дж., четвер, 10 грудня 1931. VOL. XXXIX. No. 287. Jersey City, N. J., Thursday, December 10, 1931. THREE CENTS.

ГУВЕРОВІ ПРЕДЛОЖЕННЯ В КОНҐРЕСІ

ЗАПОВІДАЄ ВИЩІ ПОДАТКИ І КРЕДИТОВУ КОРПОРАЦІЮ. КАЖЕ, ЩО АМЕРИКА ВИЯВИЛА В ТЕПЕРІШНІХ ВАЖКИХ ЧАСАХ ВЕЛИКУ ВІДПОРНІСТЬ.

Вірить, що як буде довіря у свої сили, повернуть добрі часи.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер вислав обидвом палатам конґреcу своє експозе, в котрім виложив програму праці, яку треба виконати урядови і конґресови, щоби зарадити безробіттю й економічній депресії.

Президент порушив у тім експозе богато ріжних справ. Заявився проти ревізії теперішньої тарифи і дальших видатків на побільшення маринарки. Є теж проти того, щоби призначати дальшу допомогу ветеранам. Заявився за потребу підвищення податків, як і за те, щоби створити фінансову корпорацію для улекшення кредиту тим банкам, у яких заморожені гроші вкладників.

Президент Гувер заявився також проти безробітної пайки.

Президент є певний, що Злучені Держави можуть піднестись економічно без огляду на те, що діється в світі. Він запевняє, що допомогова акція для безробітних є так зорганізована, що нема потреби побоюватися за те, щоби безробітні голодували.

Оте експозе президента стрінулося з ріжнародною критикою, як між сенаторами і конґресменами, так і в пресі. Більшість републиканців уважає Гуверові предложення конструктивними. А демократи кажуть, що президент висказався більше в неґативний спосіб, бо підніс головно те, чого він не хоче. Кажуть далі, що ціле експозе є видержане в дуже холоднім тоні, який не дуже то робить добре враження в часах такого лихоліття, яке тепер переживає Америка.

Над цим експозе буде переведена загальна дискусія. Це є новість, яку щойно тепер впровадила демократична більшість палати послів. Передше не дискутовано над експозе президента. А тепер повернено до того звичаю, який був практикований ще за Вашинґтона.

В СЕНАТІ НЕМА ЗГОДИ.

ВАШИНҐТОН. — Праця в сенаті буде зволікана кілька днів, бо проґресивні сенатори є проти вибору сенатора Джорджа Г. Мозеса президентом „про темпоре". Через те републиканці не можуть дістати потрібної до вибору більшости, а демократи держаться купи, але також не мають більшости.

ПОЛІЦІЙНИЙ ІНСПЕКТОР ДЕРЖАВ БРОВАР.

НЮ ЙОРК. — Леґіслетурна комісія обжаловує Томаса Муляркія, бувшого поліційного інспектора, що він, будучи інспектором, брав хабарі від бутлеґерів та не охороняв їх як слід, а крім того держав свій власний бровар на 182 улиці в Квинс.

ЗАПОВІДАЄ ДЕМОКРАТИЧНУ ЕРУ.

НЮ ЙОРК. — Джан Рескоб, голова Народного Демократичного Комітету, заповідає, що демократи осягнуть цілком певно побіду при наступних президентських виборах і будуть при владі довгі літа. Він каже, що останніми часами приступили до партії в 35 стейтах 125 визначних людей, котрі досі до партії не належали.

КІНЕЦЬ „ГОЛОДОВОГО ПОХОДУ".

ВАШЕНҐТОН. — Учасники „голодового походу" вже розїхалися домів. Було дещо клопоту з їх відправою, бо з 71 троків, на яких їх привезли до столиці, осталось тільки 45. Але поліція якось їх розмістила й нагодувала, дістала ґазоліни для троків та випровадила їх з міста. За час їх побуту у Вашинґтоні поліція старалася доставляти їм поживу.

Демонстранти наспівалися „Інтернацоналу" до схочу і відїздили зі столиці без особлившого огірчення. Вся преса дає велике признання ґенералови Ґлесфордови, суперітендентови поліції, за те, що так розумно обійшовся з учасниками „голодового походу", вважаючи їх радше за „туристів" ніж протестуючих.

ГУВЕР ХВАЛИТЬ ФИЛАДЕЛФІЮ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Президент Гувер зложив ґратуляції місту Филаделфії за те, що там зібрано на допомогову акцію $1,000,000 більше ніж пляновано.

МУР ЗРІКАЄТЬСЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПАРАДИ.

ТРЕНТОН. — Нововибраний ґовернор Ню Джерзи, демократ А. Гери Мур, заявив, що счеркує військову параду, яка мала відбутися в день його інавґурації. В цей спосіб заощаджено видаток у сумі $25,000.

БОРОТЬБА З ПРИВОДУ РОЗВОДУ.

ПОРТ ОФ СПЕЙН (Тринідад). — Католицький архиепископ повів кампанію проти законопроєкту, який дозволяє на розвід. Сільське населення хотіло відбути масову демонстрацію проти цього проєкту, але уряд не дозволив залізниці пустити надзвичайні поїзди, які мали довести демонструючих з сіл до столиці.

СТУДЕНТИ ВИТАЮТЬ СТУДЕНТІВ.

Перший Зїзд Українських Студентських Братніх Корпорацій „Зарево" в Данціґу шле всьому Українському Студентству Америки свій дружній привіт. Корпорації „Зарево", яких метою є вишколення Українського Студентства на майбутніх народних орґанізаторів-провідників, є певні, що українське студентство Америки стане в слушний час поруч з краєвим українським студентством до боротьби за Українську Соборну Державу.

КРАДІЖ СВЯТИХ ОБРАЗІВ У БУКАРЕШТІ.

Букарештенська поліція слідить за якимсь чоловіком, що хорує на клептоманію. Цей добродій відвідує пильно столичні церкви й витащує з них святі образи. Розходиться про 50-літнього чоловіка.

ПОЛІЦАЙ-БАНДИТ.

Городенка довгі місяці була під терором бандитської ватаги. Члени тієї ватаги після ограблення людей говорили: „Бардзо дзенкуеми, добраноц!" Вкінці виявилося, що одним з членів тієї ватаги є не хто інший, а громадський поліцай, 29-літній Юзеф Кліма, батько двох дітей. Він то м. ін. на спілку з громадським гицлем Юзефом Піклем і якимсь Чайковським (котрий утік) ограбив городенського реставратора Шпільберґа.

Дня 30. жовтня поліцай Кліма і Пікель станули перед наглим судом у Коломиї. Кліму засуджено на смерть, а його спільника Пікля на досмертну тюрму. До Коломиї приїхав був уже заступник ката. Президент держави замінив Клімі кару смерти на досмертну тюму.

РАДЯНЩИНА НЕ МОЖЕ ЗАБЕЗПЕЧИТИ МІСТ ПОЖИВОЮ.

Вістки подані через радіо з Москви кажуть, що жнива випали дуже богаті, але зі збиранням збіжа йде дуже пиняво. Тому тяжко буде завчасу постаратися для міського населення конечно потрібну скількість хліба. Повідомляють дальше, що з державних маєтків не можна було зібрати більше як 40 проц. збіжа з цьогорічних жнив, бо решту позаховували селяни.

ПРАВОПИС УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ.

Кураторія львівського шкільного округа видала недавно нові українські підручники для середніх шкіл, опрацьовані А. Крушельницьким. Підручники писані правописом, який тепер є офіціяльним на Великій Україні. Професор А. Крушельницький є редактором літературного місячника „Нові Шляхи", що орієнтується на радянську Україну. В справі нових підручників вивязалась у львівській українській і польській пресі жива дискусія. Фільософічна секція Наукового Товариства ім. Шевченка звернулася до шкільної кураторії з внеском впровадити взагалі радянський правопис в усіх українських школах. У звязку з цею справою помістило „Діло" обширну статтю професора Василя Сімовича з гострою критикою совітського правопису. Проф. Сімович є проти впровадження радянського правопису в українських школах у Польщі.

„ҐЕТ РІЧ ВІТ РІЧІ".

„Шікаго Борд оф Трейд" розпочала аґітацію за ґовернора Мериленду Річі, як кандидата на президента. Аґітацію ведуть під кличем: „Get rich with Ritchie" (забогатій з Річі).

ЗА 40 ЗОЛ. НА СМЕРТЬ.

Наглий суд у Бережанах засудив на кару смерти Василя Петрова, бувшого службовника львівського маґістрату, за те, що в лісі біля Вовкова вбив перекупку й забрав у неї 40 зол. Трибунал ухвалив засудженого предложити до помилування президентови держави.

ЗА ШПИГУНСТВО.

Окружний суд у Рівному засудив за шпигунство на користь Радянщини Прокопа Мізюка на 10 років тяжкої вязниці, а Францішка й Міхала Нагалевських, Віктора Баґінського, Юзефа Боровського й Феліцію Баґінську на 8 років тяжкої вязниці.

НОВА ПЛАНЕТА.

З Ямайки повідомляють, що проф. Пікерінґ, керовник астрономічної обсерваторії в Мондвіль, відкрив десяту планету, яка щодо величини займає третє місце після Юпітера і Сатурна.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ З ПІДБИТИМ ОКОМ.

Підбите око і напухле лице заставило румунського короля відмовитися від святочного відкриття парляменту в понеділок, 16 листопада. Казали, що король „перестудився", хоч у науці медицини це мабуть перший випадок, щоби перестуда прибрала таку форму. Опісля виявилися подробиці „перестуди". Королеви Каролеви підбив око його рідний брат Микола, що недавно оженився з хорошою розвідкою проти волі короля Кароля. Князь Микола прийшов був до королівської палати, щоби поговорити зі своїм братом на розум, щоби він не ображав його жінки. Король зачав картати брата за скандал, який він зробив, зачав йому пригадувати обовязки супроти королівської родини. Микола зі своєї сторони почав королеви пригадувати про примір, який він сам давав, як женився з Зізі Лямбріно, як відтак з нею розводився, як женився з грецькою княжною, як її покинув, як втік з Маґдою Лупеску. Але це замісць засоромити Кароля, тільки дужче його розсердило. Він загрозив, що арештує Миколу з його жінкою, сконфіскує їх майно. Миколі було цього вже забогато. Він відвернув руку і заїхав королеви в лице. А коли король виявив охоту віддати, Микола заїхав йому ще раз межи очи. Кажуть, що хотів бити короля ще дальше, але зачули з передсінку королівські адютанти, що з королем щось зле. Вони вбігли, зловили князя за руки і спільними силами витрутили його надвір. Така то була королівська перестуда.

Князь Микола був би добре намолотив короля Кароля, як би не інтервенція королівських адютантів. Він вже при кількох нагодах попередно доказав, що вміє битися, тай сила в нього більша ніж у короля. Король Кароль так був занятий у своїй молодости любощами, що не мав коли розвинути своїх мускулів.

ФІРМА НЕШЕНЕЛ ПРЕС, ЛИМИТЕД, В РУКАХ КУРАТОРА.

В понеділок, 23 листопада, 1931, назначено на основі Закону про Банкроцтва фірму В. С. Нютон і Ко. з 500 Ґрейт Вест Пермaнент Білдінґ у Вінніпеґу куратором (кустодіян) фірми Нешенел Прес, Лимитед, видавців „Канадійського Фармера" й інших часописів. По цім назначенню В. С. Нютон і Ко. перебрали в свої руки справи Нешенел Прес у банкроцтві і поробили поважні зміни у внутрішній управі фірми в банкроцтві, через увільнення Г. І. Курдидика, Г. Кузя, Д. Будки, пані Мандрикової і інших, що були злучені з фірмою.

В середу, 2 грудня, 1931, кредитори Нешенел Прес відбудуть свої збори в будинку суду у Вінніпеґу в ціли назначення постійного трόстиса в банкроцтві. Говорять, що претенсії кредиторів до компанії в банкроцтві доходять разом до 40 тисяч долярів. Кажуть, що куратор у банкроцтві буде тимчасово продовжувати видавництва з тою ціллю, щоби продати засоби компанії в банкроцтві як ідуче підприємство.

ДІСТАВ ДВА РОКИ ВЯЗНИЦІ.

Мафтей Бігун, здогадний комуніст, котрий ставав перед кримінальним судом у Вінніпеґу, обвинувачений за намагане душогубство з тої причини, що підчас одної комуністичної демонстрації в червні бив приголомшеного полісмена Бруна, дістав у понеділок, 23 листопада, тільки два роки тюрми. Лава присяглих увільнила його від тяжкого обвинувачення, а за те признала виним тяжкого ушкодження тіла.

Рівночасно проголошено вирок в справі Едварда Фейрґорста, котрий менше-більше в тім самім часі взивав на однім комуністичнім мітинґу, щоби на демонстрацію не йти з порожніми руками, а брати з собою амуніцію. Фейрґорст признався до провини, а коли прийшло до проголошення засуду, він просив, щоби його помилувати, бо він жалує свого вчинку і комуністична партія його викинула. Вирок в його справі завісив суддя на два роки.

СИЛЬВЕСТЕР МАТУШКА МАВ СПІЛЬНИКІВ.

Будапештенська ґазета „А реґель" доносить, що атентатчик з Бія Торбадь мав спільників при виконанні свойого плюгавого вчинку. Він належав до інтернаціональної організації. Будапештенська поліція є на слідах терористів. Рівночасно повідомляють, що недалеко Тягині, над Дністром, зловлено двох підозрілих чужинців. Один з них Італієць на імя Леопольо, а другий Француз, Віжені. Кишинівська сиґуранца думає, що це спільники Матушки. Арештованих переслухують у тайні.

НА ДЕННІМ ПОРЯДКУ.

За грошеві зловживання зрештувала поліція в Коломиї касієрку місцевої Міської Каси Ощадности, Розалію Шарфівну. У звязку з тим арештуванням розвязано дирекцію і Надзірну Раду тієї фінансової інституції, а комісарем іменовано Міхаловського, урядовця Відділу Банку Краєвого Господарства в Коломиї. Ціла та афера викликала в Коломиї велику сензацію.

МОСКВА Й ВАРШАВА СТАРАЮТЬСЯ ЗАКРІПИТИ МІЦНІШЕ РОЗБІР УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

ВЕДУТЬ ПЕРЕГОВОРИ ПРО ДОГОВІР, ЩО ҐАРАНТУВАВ БИ НЕДОТОРКАНІСТЬ РОСІЙСЬКИХ І ПОЛЬСЬКИХ КОРДОНІВ.

ВАРШАВА (Польща). — Не зважаючи на те, що радянський комісар Літвінов говорив у вересні проїжджаючи через Берлін до Женеви, що між Росією й Польщею ніяких переговорів про „вічний мир" і „дружбу" нема, такі переговори ведуться ще від серпня. Польща тоді зробила предложення Росії розпочати переговори в справі ґарантійного договору, себто договору, що ґарантував би кождій державі недоторканість її кордонів та невтручання у внутрішні справи своєї сусідки.

Польща крім того хоче також посередничити між Москвою та Румунією, щоб і Румунії були забезпечені її кордони, з закріпленням за нею Бесарабії. Тепер такі переговори в Москві у повному ході й треба сподіватися, що вони закінчаться повною згодою, бо тому сприяє світова міжнародня ситуація. Польща сподівається від Росії більших уступок, а тому вона певна, що дістане значні концесії.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ГІТЛЕРОВИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Канцлер Брінінґ виголосив радіом промову в справі політичного та економічного становища Німеччини. Він заявив, що державний буджет, а також буджети окремих німецьких републик та міст збудовані на твердих фінансових основах. Брінінґ закликав німецький нарід до спокою й твердої видержки.

Щодо погроз Ґітлерівців захопити владу в свої руки, то Брінінґ катеґорично заявив, що уряд ужиє всіх заходів, щоби зберегти конституцію й не дозволити її нікому порушувати, а президент Ґінденбурґ готовий оголосити всю Німеччину на военному стані, щоб не допустити до перевороту.

Одночасно вийшов декрет президента републики про зменшення цін на поживу, помешкання, крам і т. п., а разом з тим зменшення утримання на 9—10 процентів державним, муніципальним та іншим урядовцям.

БАНДИТИЗМ У МАНДЖУРІЇ.

МУКДЕН (Манджурія). — Бандитизм у Манджурії зростає з кождим днем. Окремі китайські банди, переважно з жовнірів здезорґанізованої манджурської армії, нападають на потяги, фарми, села й невеличкі міста навіть недалеко Мукдена й Ціцікара, що обсаджені японським військом. Боротьба з бандитизмом це нова проблєма, що стала перед японським командуванням у Манджурії.

РОСІЙСЬКА ЗБРОЯ КИТАЙЦЯМ.

ТОКІО (Японія). — Ґенеральний консуль у Харбіні, Оґаші, повідомляє уряд, що на стацію Харбін увесь час прибуває з Росії, з Благовіщенська, зброя для армії ґенерала Ма-Чен-Шена. Останніми днями прибули 1,000 скринь з 1,200 набоями в кождій. скрині ясно марковані, що вони з Росії.

ЕСТОНІЯ ПЕРЕД ГОРОЖАНСЬКОЮ ВІЙНОЮ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія). — Відомости, що в Естонії формується червона ґвардія, наводять на думки, що російські большевики знову розпочали свою активність у прибалтійських державах. В Естонії тепер формується в містах і в ріжних більших селах червона ґвардія, що складається з жовнірів та офіцирів, які брали участь в естонській визвольній боротьбі.

Цю ґвардію формують соціялісти, щоб забезпечити державу від перевороту, який нібито готує буржуазна військова орґанізація. Мітінґ червоної ґвардії, що відбувся в Ревалі, розіґнала ця орґанізація.

НЕ ХОЧУТЬ ЗМЕНШЕННЯ АРМІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Премієр-міністер Ляваль заявив у парляменті, що Франція не буде старатися відтягнути конференцію Ліґи Націй по обеззброєнню, яку призначено на лютий, як цього хочуть деякі противники обеззброєння, або противники обмеження зброєння держав. Тоді зі сторони мілітаристів піднявся страшний галас. Вони домаґалися негайної дебати в справі заяви Ляваля.

Проти них кричали ліві посли й сторонники скликання конференції на призначений час. Нарешті сварка між послами спинилася після того, як більшістю голосів вирішено не дебатувати в цій справі.

ҐРАНДІЯ СТРІЧАЮТЬ ЯК ГЕРОЯ.

РИМ (Італія). — Міністер справ заграничних, Ґранді, повернувся до столиці зі своєї поїздки до Вашинґтону. На залізничому двірці його стрічали тисячні натовпи народу та кількасот офіційних осіб ріжних високих ранґ. Всі кричали „Хай жиє Ґранді!", „Слава Мусолініеви!" й т. п.

Прямо з двірця Ґранді поїхав до Мусолінія, з яким він пробув на самоті в замкненому кабінеті цілу годину, відповідаючи на питання Мусолінія. Крім того Ґранді подав свій звіт з поїздки, написаний на 100 аркушах.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БЕЗ ЗМІН НЕ ОБІЙДЕТЬСЯ

Зачався рух по відділах У. Н. Союза. Такий, якого ще ніколи не було. І не диво. Цеж приходиться нам розвязувати велику і важну справу, яка має заважити на будучности нашої організації. А ця будучність відноситься не тільки до фінансового забезпечення У. Н. Союза, але має ще й загально-народній характер. Бо як довго істнуватиме в Злучених Державах У. Н. Союз і піддержуватиме ту народну роботу, яку він вів досі при допомозі свого членства, так довго буде тут жити українське імя і буде вестися пропаганда в справі поширення розуміння для наших державницьких змагань і буде дана поміч нашим братам у ріднім краю.

Щоби Союз вдержати, треба подбати, щоби він був поставлений на таких основах, які відповідали би вимогам модерного часу. Бо все в Америці модернізується й уліпшується. І наш Союз мусить іти з духом часу, бо він є фінансовою орґанізацією, яка підлягає державній контролі і яка мусить памятати, що має видержати і під асекураційним оглядом конкуренцію з іншими американськими організаціями. Бо У. Н. Союз вдержиться і буде розвиватися тільки тоді, коли він ставатиме чимраз сильнішою, модернішою і краще зорганізованою інституцією; а далі, коли він зуміє притягнути до себе молоде покоління.

У. Н. Союз заснувало старе покоління — те, котре ще тепер при владі, котре становить подавляючу більшість членства, котре ще рішає в організації, бо висилає на конвенції майже самих старих членів. Оте покоління зорганізувало Союз так, як йому виходило у свій час найкраще. Воно творило У. Н. Союз більше з патріотичних і національних почувань ніж з огляду на своє матеріяльне забезпечення. Для старого покоління конвенція У. Н. Союза являлася і являється ще навіть сьогодня одним великим національним зїздом. Це сходяться що чотири роки виходці з рідної землі, щоби не тільки подумати про організацію, але зійтися зі своїми другами, згадати давнє минуле й розвеселитися, щоби вже може більше не побачитись. У. Н. Союз став також тереном для заспокоєння амбіцій старої ґенерації. Бо цеж було і є честю в У. Н. Союзі бути урядником чи делеґатом на конвенцію. І тому саме маємо на конвенціях так богато делеґатів і так богато маємо відділів У. Н. Союза й відділових урядників. Союзови і старим членам було з тим до якогось часу добре. Та тепер настають інші часи і треба зміни.

Д-р Остап Грицай.

СВЯТО 1. ЛИСТОПАДА У ВІДНІ

Цьогорічне Листопадове Свято, влаштоване заходом українських національних товариств у Відні, треба нам причислити безумовно до найудатніших з усіх, що їх упродовж часу після пропамятного подвигу наших Героїв 1918 р. доводилось тут улаштувати українській громаді. Воно знову раз стало і для чужинця гарним доказом на те, що українська громада у Відні, не дивлячись на ганебні затії **большевицьких яничарів** в рядах збаламученого лівого робітництва, обєднується щораз краще й доцільніше під прапором національно-пропагандійної праці, та що висліди цієї праці з кожного погляду успішні. А з другої сторони годі не підкреслити й того, що ті наші Листопадові Свята тут стають з року на рік тривкішим звеном, звязуючим тутешню українську громаду за кожен раз ніби в одну, одним духом та одним бажанням перепоєну **родину**, родину люблячих дітей спільної нам Матери-України, присуджених долею жити на чужині.

І так воно повинно бути скрізь по центрах нашої еміграції.

Після врочистої Служби Божої з Панахидою, відправленої рано в тутешній церкві св. Варвари, відбулись увечері в салі Lehrerhausverein-у при Йозефгассе **святочна Академія**. Вона згромадила доволі численних гостей, як своїх так і чужих, з кол інтелігенції таксамо, як і з рядів робітництва, вірного й досі національній ідеї. Концертова саля була виповнена майже по береги, коли в назначений час розкрилася заслона сцени, удекорованої вдумчивим лісовим краєвидом, з українським гербом, зробленим з червоної калини на головній овиді та з двома жовто-синіми прапорами. І як перша точка програми Свята пронісся цим разом Франковий **Прольоґ до поеми „Мойсей"**. Правда — на мою думку, ця річ, хоч і вимок з великого твору великого поета, не надається до виголошування на наших Святах Листопада. Бо попри всю глибоку пошану для Франка і пієтизм для його памяти годиться сказати, що Франковий підхід до народу в першій частині Прольоґу нині вже дещо перестарілий і не покривається гаразд з тим рівнем, що його ми за час нашої останньої боротьби з ворогами добули в світі. Ниніж ми не такий то вже парїя на роздоріжу, яким нас колись бачив Франко, і не таке то вже ми рабське тягло в чужинецьких поїздах бистротягних. Ні — ні мерзавий Лях, ні большевицький опришок не змогли нас на загарбаних нам землях нашого Рідного Краю поневолити вповні та зробити з нас нікчемних рабів. Рабами бігають в ляцьких поїздах тільки такі вимки, як Хомишини й Назаруки, а нарід з тими паралітиками душ не має, на щастя, нічого спільного. **Бо ми нині нарід борців, а не рабів.** І краще нам при святі вчути про нас, що ми борці, а не раби. — Виголосив Прольоґ з помітним захопленням **П. Трильовський**, а безпосередно потім залунало Франкове „**Не пора**", відспіване мішаним хором з розмахом боєвого гимну. Ця пісня не перестаріється ніколи! Опісля слідувала святочна промова **д-ра Н. Світлика**. Промова мала дві частини: українську, виголошену вперед, і німецьку, для чужих гостей. В українській части промовець, навязуючи до кінцевих строф Прольоґу, подав коротко значіння Листопадового подвигу як зриву народнього геройства й визвольного хотіння нації та нового державнотворчого почину після століть поневолення, від XIV. в. починаючи. Ярко підкреслено притім незборимість життєвої стихії українського народу, проти якої злочин Антанти відносно Українців, а з цим і шаління ляцьких катів по цей бік Збруча, а большевицьких опришків на Великій Україні, це все тільки переходові епізоди, які не зможуть ніколи вбити в народі духа, вручого тіло до бою. До бою на життя і смерть, до бою за великий ідеал народу: **Самостійну, Незалежну, Соборну Українську державу!** Дещо ширше розмалював промовець головні основи Листопадового подвигу в німецькій промові, збираючи за свої мужні, духом непереможного ідеалізму навіяні слова бурхливі оплески оживлених слухачів. — Після промови д-ра Світлика виступив наш тутешній співак, **Іван Савка**, член віденської державної опери, та відспівав отакі басові соля: Шевченка-Лисенка „Свято в Чигирині", „Ой, чого ти почорніло, зелене поле?", а як надаток: „Ой, Дніпре мій, Дніпре". П. Савка — старий член української кольонії у Відні. Про його виступи писав я вже читачам „Свободи" нераз, реферуючи про тутешні українські концерти давнішими роками, отож можу сміло сказати, що і цим разом його спів достроювався гідно до престіжу свята. Можнаб зазначити навіть, що наскільки досі спів п. Савки імпонував передовсім могутнім голосовим матеріялом, виявляючи з артистичного погляду все тойсамий, вже раніше досягнений рівень, то цим разом помічували ми поступ у володінню голосом, в його експресії, яка не оглушувала, а захоплювала ухо, в помітній рівновазі фортісімів та чутливости і прозорости пянів.

Даліж прегарне враження зробила на публику фортепянова гра п-ні **Дарії Карановичевої**, студентки Високої Музичної Школи. Наша молода піаністка відограла ряд мініятур Василя Барвінського, а саме: заколисну пісню, український танок, лірницьку пісню, гумореску, думку і марш. Всі ці композиції невеличкі своїм форматом, справжні мініятури музикальної концепції, але своєю тематикою, а головно розробкою такі повні народнього духа, рідних звуків Рідної Землі, що вони просто голубили вухо й душу слухача. Особливож у такій мистецькій, політично тонкій і передуховленій інтерпретації, як та, що нею відзначалась гра п-ні Карановичевої. — І не менше гарно вийшли й **хори**, мужеський і мішаний, під управою **Олекси Нечипора**. Мужеський хор відспівав Гайворонського-Кошиця „Стрілецьким шляхом", а мішаний Купчинського-Ярославенка „Ой та зажурилась" і Цурковського-Ярославенка „Гей, Україна над усе!" Кожна з цих точок свідчила наглядно про добре вишколення хорів та доцільну оруду дірігента — після „Ой та зажурились" нпр. захоплювала головно своїм рефреном — всеж таки тут і там дався відчувати брак кращих тенорів.

Фортепяновий дострій був в умілих руках **Марусі Вишницької.**

Закінчило цьогорічне Свято Листопада в нас слово від молоді, виголошене **д-ром Ю. Вітошинським**. І ця промова була сповнена горячим патріотизмом в розгорненій нею картині нашого теперішнього політичного положення. А зокрема в кінцевій частині, де представник молоді висловив заразом кілька цінних думок про співпрацю молоді і старшого громадянства України на віденськім ґрунті.

З відспіванням гимну „**Ще не вмерла Україна**" програма Свята була вичерпана, після чого по традиційному вже звичаю відбувся ще святочний комерс. І от знову раз почували ми всі, як то гарно і доцільно єсть зійтися на чужині з земляками обєднаною громадою свідомих дітей Рідної Землі, відсвяткувати гідно Свято Нації і почути в серцю жар великого пориву й великого почину як заклик до грядучої визвольної боротьби. Так —

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор.
Хай пропаде незгоди проклята мара!
Під Україну єднаймось прапор!

БОЛЬШЕВИКИ ЗБРОЯТЬСЯ

Вже в 6 виданях появилась на німецькому книжковому ринкові книжка Я. Трахтенберга під заголовком „Червона Росія зброїться". На спільному папері видана коштує лише 5 марок, але в більшости її даром розсилано для доброї реклями.

Книжка присвячена повністю пятилітці. Відкинувши на бік всякі нарікання, патосові вигуки, промовлювання до амбіції Европи, щоб ратувала Москву іт.п., а взявши на увагу лише фактичний матеріял, зіставлений на основі офіціяльних большевицьких цифр, муситься авторові признати рацію в його виводах, але з певним обмеженням. Книжка в дійсности не дає нічого нового, бо все в ній подане є вже давно відоме заголом з преси. Все це одначе в книжці, зібране разом, дає читачеві певний образ того, що сьогодні діється в тій загадочній большевії, зглядно куди стремить розпропагована большевиками пятилітка.

Вістря її звернене в першу чергу проти Европи, як основи капіталізму. Проводиться воно в першу чергу для воєнних цілей. В першу чергу розбудовуються та удосконалюються заводи для воєнної продукції. А що сьогодні воєнна індустрія обнимає всі галузи господарства, тож і вся індустрія там розбудовується скорим темпом, одна більше друга повільніше, в залежности від важности її для воєнного діла. Вислідом пятирічки буде крах Европи, це вже всі знають. Та мимо того Европа помагає большевії зброїтись, бо на цьому заробляє добре. Всі дають большевикам кредити, всі навипередки спішать вложити в Совіти свої капітали, а не призадумаються над тим, що роблять.

Ще недавно тому писали, що пятилітка не вдасться. Звичайно настрій мас. Колиж одначе якийсь поважний муж кинув між публику слово, що пятилітка таки вдасться, тоді все заворушилось. Так ні сіло ні пало почали писати, що все вдасться, що Европа стоїть перед крахом іт.п. Величезна маса літератури за і проти большевиків появляється на книжковому ринкові Европи. Хто її все читає, той ще менше буде знати про все, як досі знав. Бо досі в нього панувало переконання, що так буде, а не інакше, і над тим більше не роздумувано, а тепер читається всяких противорічностей стільки, що не можна в них розібратись. Так воно виглядає, що в Европі успіх чи неуспіх пятилітки залежить від настрою, а не від фактів. Хто вміє робити настрій, той і гроші заробляє добре; а большевики в цьому є майстри. Про це знає й автор.

Прочитавши книжку, мається враження, що лише большевики мудрі, а вся Европа, це просто „дураки", та що Европою та цілим світом правлять може якісь фантасти-півголовки. Авторові здається, що Европа не бачить черезними очима всього того. Безперечно, Европі перешкоджують в активній противбольшевицькій роботі її внутрішні непорозуміння; колиж прийде небезпека, то вона обєднається. Познаки того вже є нині. Можна зовсім спокійно заспокоїти автора, що людство не загине. Воно може лише частинно вигинути, але не цілком. Що прийде до зудару між Сходом та Заходом, це річ ясна. Хто побідить, то трудно сказати. Коли побідить Схід і створить пекло для живучих там людей, то тіж самі люди постараються з пекла зробити рай, як їм пекло надоїсть. Таке саме можна сказати й відносно Заходу. Сьогодні є переломовий час, коли всякий ще надумується, на яку сторону йому стати: Схід чи Захід.

Добре авторови так розумувати, коли бачить Росію лише таку, якуб він хотів мати. Забуває він одначе при цьому ті національні ріжниці, що панують в Росії між поодинокими народами, яких автор мабуть не знає. Росія як цілість не істнує. Розкол вже є і нікому його тепер направити. Якраз на цих національних інстинктах грає й Европа в своїй політиці. Небезпеці розколу Росії не запобігнуть навіть і пять пятиліток. Це була хиба большевизму, що допустив до такого стану. Большевики тепер рахуються з тим станом і хотять винищити всякі національні почування в людстві, бо з того боку грозить їм небезпека.

Можна сміло сказати, що 40 міліонів Українців пятилітка так скоро й по пляну не встигне проконтрити, бо це щось живого, а не мертва матерія. Національного почуття в Україні вона не відбере ніякими колективізаціями, що добрі для півночі, бо там була „община", але не для України. Найновіщий курс русифікації та повної денаціоналізації якраз підтверджує наші міркування. Чим ближче до війни, тим острійше відукраїнізовується Україну, тим більше страху мають большевики за свій величезний експеримент.

Це є одинока хиба виводів автора. Вони можуть вплинути на таких типів старшого типу, що по старій пруській звичці не годні вибити собі з голови Величезну Масу, яку з себе уявляє Росія, але не сміють вплинути на людей, що відповідають за судьбу Европи і що не руководяться патосом, але фактами. Що люди ці думають зовсім серіозно використати для розбиття большевії національні противорічности внутрі большевії, це річ ясна і лиш треба не хотіти, щоб її не бачити. Зовсім певно можна сказати, що розрахований плян пятирічної відбудови скрахує чи тепер чи пізніше в обличчі націоналізму українського й інших. Це ще треба чекати час довгий, але це прийде. Тому зовсім зайвий московський патріотичний патос автора та вигуки в сторону нерозумної Европи.

М. С.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(34)

В перших днях червня (коли не помиляюся, 8-го) в Одесі з цих „хвостів" утворились великі натовпи, що стали розбивати вікна в крамницях, бити службовців у кооперативах. Чути було вигуки: „Геть радянську владу!" „Геть кровопивця Сталіна!"

Кінна міліція відмовилася вжити огнепальної зброї. Тоді відкликали міліцію й війська ДПУ стріляниною з рушниць (вгору) розігнали натовп.

Другого дня ці ексцеси перекинулися до Першотравенська (Голта), де таксамо для їх ліквідації було вжито військ ДПУ.

В містах запанувала страшна біда й недостача продуктів. Неоднн робітник і службовець ішов на працю без снідання. Багато було таких, що не бачили тижнями кавалка хліба. Кожний почав дбати лише за себе й за свою родину.

Оповідали такий випадок: У Києві вечором, коли вже всі крамниці були зачинені, один громадянин, чекаючи на свого знайомого, ходив випадково по хіднику біля одної крамниці.

Це видалося „підозрілим" другому громадянинові і він питає:

— Чого ви тут ходите, товаришу?

— Так собі, гуляю!

Другий громадянин подумав трохи, поміркував, доганяє знову першого громадянина й довірочно йому каже:

— Майте на увазі, що я „гуляю" за вами!

За другим почав „гуляти" третій, за третім — четвертий... Через годину звився „активіст", який записав, щоб не було звичайних сварок, усіх у чергу... До ранку хвіст черги загинався аж по ріг кварталу. Ніхто не знав, на що він чекав, але всі стояли в черзі, бо кожен думав, що щось таки дістане.

LV.

„Хуліганство".

Характеристичним явищем, „болячкою на тілі соціялістичного суспільства" — як кажуть большевики — стало так зване „хуліганство".

Я згоджуюся з большевиками, що це є „болячка на тілі"; але треба додати! на хворому тілі. Лише хворий організм, який є, безперечно, большевизм, може мати такі болячки; лише в атмосфері абсолютної безправности, морального розкладу виховання на брехливій наскрізь тенденційній казенній пресі — може так широко й глибоко ввійти в суспільство хуліганство.

Характеристично, що з цим лихом большевики зачали вести гостру боротьбу щойно останніми роками, коли це явище набуло виразного антирадянського характеру. До того часу це не було „болячкою".

В чомуж виявляється хуліганство?

Брудна лайка, свист, соромітні вигуки в кіні при „відповідних" місцях на полотні, написи й малюнки на стінах, парканах, безсоромне поведення на вулиці, в публичних місцях, провожання „дотепами" на вулиці мущину й жінку, що йдуть у парі, приставання до жінок — хіба це все не виховання Т-ва „Геть сором"?*).

Але це тільки „квіти"! А коли вже показались „ягідки", то й большевики злякались! Хулігани ловили дівчат на вулицях, роздягали їх до гола, або завязували на голові спідниці й так пускали. Били Жидів, знущались над Жидівками, в ночі летіло каміння в вікна комуністів, чи радянських установ.

Напивались „риковки" й ходили юрбами по вулицях, лякаючи громадян. Засипали на вулиці дівчатам очі пудрою. На хідниках розливали нафту й запалювали її й т. п.

*) В „комсомольських" кругах істнує таке товариство. Завдання його... та це мабуть ясно з самої назви! Члени цього т-ва, дівчата й хлопці, цілком голі, лише зі стрічкою через рамя, на якій написамо „Геть сором!", дефілювали радянськими містами.

LVI.

Емігранти з Західної України в УССР.

Щоб мати право політичного азилю в большевиків Українцям із західних наших земель, треба обовязково вірити в непогрішимість ВКП (б) й Комінтерну. Це загально відомі істини, над якими не треба довше спинятися.

Якаж доля чекає їх там?

Ті, що лишилися там ще від часу горожанської війни, вони або натуралізувалися, або (як це зробили деякі стрільці) взяли польські пашпорти й виїхали в Галичину чи на Волинь.

Щойно в 1924 році, коли, так би мовити, на Україні настав порядок, почали звявлятись нові емігранти або безпосередньо з Галичини, або з Чехословаччини чи з Німеччини.

Поруч з бесарабськими й польськими емігрантами, переважно Жидами, які дуже скоро „асимілювалися", тобто ставали такимиж большевиками, як і їхні патрони зпід стягу ВКП (б), Українці, які дуже тихо піддавалися цій „асиміляції".

З нашого галицького інтелігента зробити большевика (не „комуніста", але справжнього 100% большевика), сміливо кажу, є річю неможливою. Він ніколи не розумітиме й все жахатиметься „ідеалів" московських большевиків.

Тож зрозуміло, що переважна більшість Галичан почуває себе в УССР далеко не так, як це повинно би бути. Щож дивного, що деякі, попаливши за собою можливо всі мости, щоб дістатися в „свою" державу, тепер роблять враження напів хворих психічно людей, а більшість знаходиться в стані моральної депресії. Застерігаю читача від думки, ніби я перебільшую. В будучности ми безперечно довідаємося про жахливу долю багатьох наших емігрантів в УССР, довідаємося про долю висланих на Соловки, тощо.

Не тільки Українців, але навіть Болгар, колишніх політичних діячів за влади Стамболійського, висилають у Сибір. У 1927 р. мені довелося підчас мого арешту сидіти в одній келії з болгарським правником - адвокатом, політичним емігрантом, що втік з Сибіру й пробирався нелегально в Румунію, але його піймали.

В 1925 році, коли Галичани й почасти Волиняки зпід Польщі творили вже чисельно поважну силу, в Харкові звилася думка створити клюб західно-українських емігрантів. **Але їм влада „УССР" запропонувала вступити до польського клюбу.**

Навіщо, мовляв, ділитися!

Скільки то коштувало енергії, поки дозволили Українцям з окупованих сусідами земель, в українській державі, утворити свій український клюб!

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОЛОС ЗІ СМЕРЕКІВЦЯ, НА ЛЕМКІВЩИНІ*).

Дороги Братя Лемки!

Знам добрі, же Ви барз цекави, што чувати в старім краю, длятого хцу Вам дашто написати. А буду Вам писати правду про вшитку біду, яка в нас ся водить. І то не лем в єдним селі, але і по цілой Лемковщині. Може нераз посуємете, або і посмієтеся з неєдного чуда. Знаме добрі, што і в Гамериці тераз біда, — безробітя велике — людей шикують до краю, але і в нас недобрі. Пінязий ніт, не є де заробити, ані што продати. Што газдівске, то барз туне, а што газда мусит купити, то дороге, як лікарство. Керпці 35 злотих, буконці 30 злотих, а кед газда хце продати корову, то найвеце возме 40 злотих. А перше зяв за тоту корову 500 зл. Паця, што перше 700 зл., гнеска возме 150 зл. І жий гев, чловече. А податки велики... громадски, польови, дорогови, доходови, лицензи, екзекуція, а дале на чколу дай, і на ружне таке дай — што аж страх.

Та кед би то лем таке. А то єдни на православіє, други на байбельників, а треті то просто на Поляків спреходжали. І тоти останни, то барз для нас страшни. Вшитко паніям доношают і люде з того мают велику біду.

В нас в Смериківци било барз добрі жити. Людоньков всценька заможниці, розумнице, і то всядиваль їх любили і поважали. Завсе била у нас єдність і згода. Што треба било в громаді зробити, то зараз рада враду, і вшитко готове. Аж нараз сталося чудо. По селу пішла гудка, же вродилося аж штири хруні і одраз виросли, як зпід землі. Штож робити. Вродилися — то вродилися. Треба їх окрестити. І окрестили. Єдному дали мено Султан, бо кце мати дуже жен, другому Троцкий бо барз хце Росиї, третьому Червак на прізвище Качковський, а четвертому дали мено Хаїм. (А за кумів то били гоєдин доктор і радца Білий)

Лем же правдивий Хаїм має червону бороду і носит довгий халат по саму землю, што му зозаду висит як хвіст; а тот новонароджений Хаїм, то тіж червоний і слинавий, лем без бороди. А одколи панове зробили го комісарйом, то купив собі ковт і ходит брез село, як боцонь, ани на никого не посмотрит, лем ковт си заєдно поправят. А кед хто до його хижи гвойде, то так як глупий на кождого рявчит, іще му жена помагат. Не знам лем, од чого згвупів: ци од того, же го панове барз ради мают, ци може од його жени так на нього повіяло.

І од того їх народжиня пішло нам в громаді як з Петрового дня. Громада єдно, а тоти новороджени друге. Так можісте ви виглядат, як наша приповідка гварит: „Піп в дзвін, а чорт в калатало". Хруні лазят по староствах, скаржат громаду тай біду на село наводжают.

Найвеце оскаржували нашого доброго віта Василя Адамця, і мало го панове не обісили за то, што він Українец, што вшитких людей преонагує на Українців і што пінязі з представлінь висилав на УВО. Сам Червак аж фурами паніб на Василя Адамця звожав, так, же худак не хотів дале платити кар, яки панове на нього сипали і шмарив вітівство, а за ним зрезигнували і праві шитки радні і пак припли нови вибори.

Вибори до ради одбилися іще в місяці червни і громада вибрала добрих радних, розумних, самих молодих газдів. Лем же то барз не подобалося Хаймови і Султанови, же не вибрали Червака і Троцкого до Ради. І хоц вибори одбилися барз гарді, людоньков ішли до виборів од 9-той рано до 6-той пополудни, і брез цілий день двох шандарів при виборах стояло, то і так пустили рекурс, хоч не було жадной підстави. А знате хто пустив рекурс? Янек Цюриків Штефанів, бойс 21 літ, і юж пів року мучит громаду тим рекурсом. А панове зато тот рекурс тримают так дово, бо як написав Янек, же до Ради гвонило саме УНДО, і за то Цюрикови синове мают зостати оба „докторами" от худоби.

На тим гнеска і кінчу. Будте ми здоровеньки, а другим разом напишу Вам, што ся діе в цілій Лемковщині.

Тарапон Палига.

*) В Смерековці похований покійний Семен Ядловський.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Український танок в Публик Авдіторіюм.

„Сумно, хмарно по долині...
Почорніли білі квіти...
Лист пожовк на деревині...
Птах полетів в чужі світи"...

Пізно-осінний день 29-го листопада 1931 р. насупив свої брови-хмари, з яких можна було сподіватися кождої хвилі зимного дощу. Прозора мрака оповила цікаве місто Клівленд, яке розсілось не лише на дні вигаслого вулькану, але й навіть довкола його челюст. Височезні мости, попідпирані ґіґантичними стовпами, позволяють на переїзд з одної криси челюст до другої, а долиною розляглись величаві сталеві заводи, з високими коминами, з яких жбухають колюмни диму та газів. Сонце зовсім заховало своє лице, бо мабуть встидалося, що поміж небом і землею „не панував добрий гумор". Воздух пах сірою домовиною; соняшні проміні не могли подолати осінних хмар, а ціла природа приготовлялася до зимового сну. Це все разом відемно вплинало на душу та настрій людини. Дотого проникливий вітер конечно хотів здерти капелюх з голови, а прохожий вулицею, з похиленою головою наперед, тримав його цілко рукою, і тимсамим заслонював перед своїми очима великий плякат, в чорних і червоних кольорах, завішенний на трамваях: "Ukrainian Dance Festival".

Ще перед 8-мою годиною вечір велика музична саля театру Публик Авдіторіюм, яка містить три тисячі сиджень, була на дві треті заповнена. Вся публика святочно одіта. Поміж присутніми знаходились визначні гості: посадник міста Клівленд з дружиною, 8 чужоземних консулів зі своїми секретарами, та професори з Вестерн Резерв Університету. Рівною прибула вся українська інтеліґенція з Клівленд. Поміж присутними можна бачити богато гостей з Шикаго, Дітройт, Юнґставн, Пітсбурґ, Акрон і з менших міст в сусідстві Клівленду.

Точно в год. 8.15 орхестра під батутою Л. Сорочинського почала грати „Вступ з гуцульських мотивів". Акорди рідних пісень проникали душу кождого слухача. Чутливіші всміхались зі щастя зі сльозами на очах, а менше чутливі були рівно тронуті до задуми, бо гірська сопілка пригадала їм їх прекрасний край, неначе рай, геть там далеко, далеко за морем — який вони покинули, шукаючи кращої долі. И не диво, що майже вся публика завмерла! Їх рідна музика і пісня скували їх в свої ланцюхи-обійми, з котрих не так легко вирватися. Через їх уми перебігали калейдоскопічні образці села, високих тополь, старої похилої церковці — а недалеко цвинтар із зваленими хрестами, саді. вишневі в повнім розцвіті — в котрих зазуля кує, а геть долиною розлився широкий ставок, де риба плюскається і жаби вечером заводять свій концерт, а бузьок клекоче, бо кличе свою подругу відновляти давне гніздо на Івановій стодолі.

І так глядач не счувся, як орхестра перестала грати. Сальва оплесків пробудила з задуми більше поетично настроєних слухачів. Залунала пісня „Чуєш, брате мій", а 40 дівчат почали танцювати „Журавля". Ціла точка випала дуже прималиво, а на лицях присутних зарисувалась усмішка вдоволення. За сим пішли точки „Гречаники" (4 пари), „Женчичок" (2 малі дівчині); а хор (одни великий хор складався з хору прав. церкви і хору грек. кат. церкви) відспівав „Верховино". Голоси були досить добре дібрані та вишколені хоч мали лише 3 тижні до приготовлення. Після цього дві пари відтанцювали „Коломийку", а маленька — 7-літня Галя Мураль відтанцювала „Гуцулочку". Се дівчатко дійсно має природні дані на артистичну танцюристку світової слави, якщо дістала би відповідне вишколення. Коли я дивився на її рухи, то танок виглядав мені забавкою, — так легко переходила вона свої фігури та виконувала трудні кроки! Кождий її перебіг на нову позицію на сцені викликував бурю оплесків зелектризованої публики, а дівчатко з усмішкою, неначе розцвилий буряковий братчик, танцювало легко, гейби підоймана могучих хвиль на морю. Коли це дівчатко скінчило свій танок, того ніхто не знав, бо оплески не уставали ще від половини танку, а вже як воно забігло поміж ряди сидячих дівчат, тоді занапував на салі справдішній гук. А коли два низенькі поклони не задоволяли публики, тоді вибігло на сцену 4 пари в „Коломийці наперед", а потім 3 пари в „Козачку Подільськім". Сольо в танку „Ґонивітер" відтанцювала панна Вишновська з Шикаго дуже добре, а в масовім танку за нею танцювали той самий танок 34 дівчат. В наступній точці виступили 16 хлопців в „Аркані", який випав по Ню Йорьови на другім місці. „Вязанка українських мельодій" і „Гопак колом" закінчили першу дію.

Друга дія, з „Великоднем на Україні", була більше декоративного характеру, а третя дія в „Таборі Ґонти" випала більше величаво як в Ню Йорку та Шикаго. Се мабуть тому, бо п. Авраменко був у такім настрою, що танцював неначе вихор у Карпатах. Окрім доброї техніки та гладкости дав він ще повноту танку, якої не давав на попередних виступах, які я бачив за останніх 6 літ у Канаді і в Америці. Побажаним булоб, щоби п. Авраменко набудуче танцював „Ґонту" так, як він се аробив в Клівленд, а крім того щоби вибрав найліпшого зі своїх танцюристів та вивчив його сей танок у познім виконанню.

Дію четверту почала орхестра „Козацьким маршем", а хор затягнув нашу любу „Ой у лузі червона калина". За сим 150 пар відтанцювали „Метелицю" дуже добре, а хор заспівав „О, Україно", а пізніше 7 дівчат відтанцювали „Козачок". Після цього прийшов „Чумачок", а в його сольо виступав 9-літній хлопець Василь Мураль (брат дівчинки, що танцювала „Гуцулочку"). За сольом вибігли 8 чумаків, напереді з провідником Володимиром Коваликом з Шикаго (солістом з виступу в Шикаго Опері). Сей танок дуже подобався публиці й тому оплескам не було кінця. В танку „Катерина Херсонка" виступали 20 дівчат і 6 хлопців, а в „Гопаку" одна пара. Танок „Запорожський герць" рівною випав величаво, бо окрасив його малий 6-літний хлопець Мирон Тремблюк, який відтанцював цілий танок як сольо. Скажу без пересади, що сей хлопчина належить до дуже великих рідкостей. Щось приблизного бачив я в півтропічних краях, але там діти (по найбільшій части Мурини) танцюють майже нагі, а сей хлопчина мав на собі повний козацький стрій! Можна було лише подивляти, звідки бралося стільки сили в малого хлопця, щоби виконати всі фігури, сеє найтяжчого танку. Я не знаю, як хто плескав, але знаю, що мої долоні мене боліли. Варта би подбати, щоби сей хлопець не пропав для нас у дальшім життю. Танок докінчили 16 козаків. „Кучугура" і „Фіналь" випали знаменито.

На закінчення скажу, що Українці в Клівленд стоять дуже високо культурно. В них є прекрасний „Народний Дім", а українська нива в них також добре оброблена. Комітет виставовий розголосив українське імя широко й далеко поміж Американцями: я бачив великі плякати (в двох кольорах) по трамваях, та на будинках, а в бібліотеці (міській) була велика кімната на 3 поверсі з артистично уладженою виставою руних робіт, нашої літератури в ріжних мовах і колекції гуцульських взірців та писанок. Такої збірки я ще не бачив у ніякій бібліотеці в Америці чи Канаді. За таку роботу належиться їм повне признання!

Д-р Г. Г. Скеґар.

ДОДАТОК: У звязку з тим виступом надіслав нам адвокат О. Е. Малицький з Клівленду листа, в якім мейор міста виказує Українському Комітетови влаштування вистави Українських Танків подяку за цю виставу. Лист звучить:

CITY OF CLEVELAND,

Harold H. Burton,
Acting Mayor,

Albert I. Cornsweet,
Secretary.

December 2, 1931.

Mr. O. E. Malisky, Chairman,
Ukrainian Committee for
Ukrainian Folk Ballet,
Society for Savings Building,
Cleveland, Ohio.

Dear Sir:

Both on behalf of the City of Cleveland ond of Mrs. Burton and myself personally I wish to congratulate you upon the successful presentation of the Ukrainian Folk Ballet in the Municipal Music Hall Sunday, November 29, 1931.

The program was most interesting and artistic. It was a credit not only to the Ukrainian people who participated and to their instructors, but also to the city. I am sure that if you continue the presentation of this kind of entertainment, that you will build up a greater and greater interest in Ukrainian culture in Cleveland.

Cordially yours,

Harold H. Burton,
Acting Mayor.

— Як тобі живеться в подружі?
— Як у раю.
— То мене тішить.
— Так, так, не маємо в що одягнутися й боїмося що хвилі, що господар викине нас з хати!

— о —

У летунській школі.

— Колиж мусітимете вискочити з літака — повчає інструктор у летунській школі — то рахуйте до трох, потягніть за шнурок, а тоді апарат до спадання отвориться. Коли ж би не отворився, можете дістати інший в магазині.

— о —

Лікар: Коли не будете курити, продовжите ваше життя на одну третю.
— А чи то не запізно?
— На це ніколи не є запізно.
— Коли так, то я перестану курити за десять літ.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 12 грудня, точно в годині 7-мій вечір. Проситься членів явитись на час до Нар. Дому під ч. 72 Мрис ул., і принести гроші за календар, котрий кождий член одержує на мітінґу. Довгуючих членів проситься вирівнати свої довги, щоби секретар міг виробити точне справоздання на річний мітінґ. — Василь Глива, кас.; Семен Кусень, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 13 грудня, зараз по Св. Божій, в гали церковній на Мортон ул. Буде справоздання уряду і контр. комісії за цілий рік та роздання календарів, за який кождий член має заплатити 30 ц. Напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Буде вибір уряду на 1932 рік і ріжні справи до полагодження. Не явившийся член підпадає карі 50 ц., а урядник 1 дол. — О. Витязь, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. св. еПтра і Павла, від. 27, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 13 грудня, в годині 3-тій пополудни. Проситься всіх членів явитися, бо буде вибір уряду на 1932 рік. Не явившийся член заплатить кару. — М. Гуцаль, секр.

НЕСКЕГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 13 грудня, в годині 2-гій пополудни, в У. Н. Домі, на розі Сентер і Ринґова. Проситься всіх членів явитись на означений час. Кождий член повинен явитись на річнім мітінґу, бо є важні справи до полагодження і вибір уряду. Не явившийся член буде караний після статута. — Ю. Литвинець, предс.; С. Павлюкович, кас.; Р. [illegible], секр.

СЕНТРАЛ ФОЛС, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 93, повідомляє всіх членів, що річний мітінґ відбудеться 13 грудня, в годині 3-шій пополудни, в гали де звичайно. Обовязком є кождого члена прибути, бо є важні справи до полагодження. Буде вибір уряду на 1932 рік. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости. Не явившийся член підпадає карі після статута. Будемо приймати в члени мущин і женщин до Тов. без оплати вступного, а до У. Н. Союза після статута. — К. Бабій, предс.; П. Бенковський, секр.

ФРАКВІЛ, ПА. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 242, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться 13 грудня, в годині 2-ій пополудни, в церковній гали. На сей мітінґ мають явитися всі члени, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Місячний мітінґ за грудень відбудеться 20-го грудня. Пригадується, що кождий член має заплатити 30 ц. за календар, як що року. — Д. Ратковський, гол.; М. Камак, скарб.; Г. Криба, писар.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, буде мати свої місячні збори в неділю, 13 грудня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Оклей і Райс ул. Проситься всіх членів прийти, бо будеться обговорювати справу фінансової помочі своїм безробітним членам. Кождий член, котрий потребує помочі, мусить бути рекомендований одним або двома членами, котрі знають його положення. Потребуючі помочі повинні сейчас голоситись до екзекутиви. — Д-р Семен Кочій, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 371, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 12 грудня, в годині 8-мій ввечір, в гали церковній, 49-51 Бікон ул. Проситься вирівнати свої вкладки, щоби не перетягати довгів на другий рік. Буде роздання календарів, за котрі кождий член має заплатити по 30 ц. — Олекса Паньків, предс.; Олекса Шумський, секр.

САВТ ДІРФІЛД, МАСС. Тов. Галицька Січ, від. 207, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що річні збори відбудуться 13 грудня. Кождий член і членкиця обовязково мають явитися, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Буде вибір уряду на 1932 і справоздання за 1931 рік. Не явившийся на тім мітінґу член заплатить кару 1 дол., як було ухвалено на попереднім мітінґу. — Іван Олійник, секр.

ВЕСТЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Згода, від. 210, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, 12 грудня, в годині 8-мій ввечір, під ч. 919 Ревір Еве. Обовязком є кождого члена явитися, бо є важна справа до обговорення як також вибір уряду на 1932 рік. Кождий Союзовець отримає календар. Не явившийся член заплатить 50 ц. кари. — Я. Сидор, секр.

„Алібі".

Оборонець: Ваша справа стоїть зле. Дістанете напевно три місяці вязниці, коли не зумієте доказати, де ви були, як виконано той влом.

Обвинувачений: Я міг би це доказати, одначе тоді я дістав би цілий рік тюрми.

—o—

— Як то час скоро минає! Вже на другий місяць матиму 23 роки.

— А я девятнацять!

— Алеж, Марійко, не хвалися так занадто! Тобі буде 26 літ! Таж ти всього один рік молодша від мене!

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

UKRAINE'S WAR FOR INDEPENDENCE.

When Khmelnytsky started the revolt against Poland he had in mind no other intent except to regain for the Cossacks their former liberties and to curb the powers of the Polish overlords in Ukraine. In fact he was sure that the Polish king sympathized with his views but was unable to do anything about it because of the feudal lords.

After his victories, Khmelnytsky was quite certain that the nobles had been taught a lesson, and he began to write letters to the Polish nobility excusing his actions as being based on the utmost necessity in preserving the Cossack's rights. He also sent messengers to the Polish king to negotiate peace terms. His demands were that the Cossacks be permitted to enjoy their former liberties, regain their back pay in the service of the king, and that the register of the Cossacks be extended to include twelve thousand men. Naturally, demanding so little, in view of this great victories, he was confident that his demands would be readily granted.

However, just at that time the then reigning king — Wladyslaw died, the nobles, gathering to elect a new king, asked the Cossacks to withhold any action on their demands pending the election. On the other hand, they began to gather an army together for the purpose of war with Khmelnytsky. In fact, in several localities the Polish soldiers clashed with the Ukrainian revolutionists.

This greatly angered the Cossacks. Khmelnytsky immediately set out towards Volhynia which was the center of the Polish mobilization. The Polish army fell upon the Cossacks near the Pilavtsi, however, although very large the army was of no account. In this battle the Poles lost so many men that it was decided to retreat immediately. That very same night, however, while encamped, the soldiers heard a rumor that their higher officers were planning to desert them. A great fright fell upon them and a rout followed immediately. So sudden was the rout that great stores were left for the Cossacks in addition to many valuable articles, for the Polish nobles when setting out for battle prepared themselves as for a festival by taking with them many servants, clothes and other luxuries. All that fell into the Cossack's hands.

Once more Poland was left without any army, but Khmelnytsky did not take advantage of it and insisted upon peace. Through his influence the deceased king's brother Jan Casimir was elected king. Thereupon, Khmelnytsky, receiving news from the new king that he also desired peace, began a triumphal march to Kiev. This occured in November, 1648.

Arriving at Kiev he was received with great rejoicing and honors, and hailed as the Moses of the Ukrainian nation. In Kiev he found himself among the intelligentzia which had always maintained that Ukraine should be a free and independent country. Coming in contact with this class gave him an entirely different perspective on the aspects of his war with Poland. He first realized that to continue under Poland's rule would be folly, for no sooner would the Poles regain their strength they would immediately attempt to enslave Ukraine again. Hitherto, his aims were to regain the Cossack liberties and to revenge himself for the various cruelties and persecutions inflicted upon the Ukrainians. Now, he realized, he must think in broader terms, in terms whereby the individual liberties of the Cossacks appeared insignificant besides the rights and liberties of the entire mass of the Ukrainian people.

So, when the Polish envoys arrived at Kiev in Februarry 1649, he sent them back to inform Poland that he desired a complete independence for Ukraine. Then he sent his envoys to Turkey, Russia, Hungary and Moldavia calling upon these nations to help him in his war against Poland.

The war began at the beginning of the summer of 1649 — a war of such magnitude as had never been seen in Ukraine. Both Ukraine and Poland realized that this war was one of life or death for either nation; a war which would decide the fate of either nation. To the aid of Khmelnytsky came the Turkish Khan with his entire immense horde, anticipating gaining great spoils from Poland. In the meanwhile Jan Casimir gathered his army and awaited Khmelnytsky.

Khmelnytsky again showed his genius as a soldier by suddenly appearing and surrounding the advance Polish armies near Zbarazh on the border of Galicia and Volhynia. The Polish king with his army immediately rushed to the succor, but Khmelnytsku leaving part of his Cossacks near Zbarazh, took the rest of them together with the Turks and Tatars and by the forced march suddenly met the king's army amidst fog and rain near Zborow which lies midway between Zbarazh and Lwiw (Lemberg). He gave battle to the Poles and victory seemed certain for the Ukrainian, when an unfortunate event occured. The Khan betraed the Cossacks. The Polish king had sent envoys to the Khan urging him to forsake Khmelnytsky in return for gold and promises that in the event the Poles were successful, the Khan could take as many Ukrainians into slavery as he wished. Thereupon the Khan told Khmelnytsky to make peace with Poland or otherwise he threatened that he would leave him and aid the Polish king. This was a bitter pill for the Cossacks to swallow but there was no alternative. Khmelnytsky began to negotiate for peace and a treaty was concluded which was known as the Zborowsky Tractat.

By this treaty the Cossacks were to be limited to forty (40) thousand men; they were to live where they pleased in those sections around the Dnieper known as the Kiev, Braslaw, and Chernyhiw sections or states, and that the Polish soldiers were not to enter those sections or states. The governing classes of these lands were to be Ukrainians only. The orthodox religion was to be respected and all those who were not registered with the Cossacks were to return as subjects of their lords. Otherwise all other conditions remained the same as before.

(Next installment "The Union with Moscow").

С. М.

ДВАДЦЯТЬ ЛІТ У ЧУЖИНІ.

Лишіть мене,
Привиди минулого,
Не мучте у сні,
Бо странно мені!
Ох, пролетіло літ так много
Життя мойого —
Пролетіло отут
Мов сон,
Остався лиш відгомон
Споминів минулих,
Днів юних,
Що тягнуть мене
До рідного краю.
І днесь я витаю
Вас, сторони родиннї,
Колисочки дитинні, —
Витаю і лину туди.
Ох, далеко, віддди!
Нехай буде це лиш сон,
Нехай замовкне стон!

Нехай оглухне туга,
Бо тут під серцем
Туга друга:
Чужина одна
Уся рідня.
Ох, мушу цій долі
Коритись,
І жити —
Надій лишень хвилі
Числити.

Корюся — корю
І Бога молю.
Ох, не карай!
Там рідний, любий край,
А я?
Літ двацять в чужині
І пустка лиш одна,
Немов німа стіна,
Мене розділяє
З тобою, мій краю,
Мій раю.

Ох, молю:
Цвитіть надії,
Міцнійте мрії
Про мій поворот
У рідний край,
Під рідний кивот!

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР.

(13)

Чарівник-лікар надіявся своєї смерти. Він не розумів добре слів Тарзана. „Чому ти не вбиваєш мене?" — питав він Тарзана. „О, ні я тебе вратую, якщо твої рани не є смертельні" — відповів Тарзан. Дикун щось пригадав знову. „Я тебе раніше часто бачив разом з малпами. Це вже було давно. Ти тоді молодим юнаком бігав до деревах. Скажи мені: чи ти діявол, чи людина?" Тарзан відповів, заспокоюючи його: „Я людина!"

—o—

Старий чарівник знову задумався. Потім звернувся до Тарзана: „Ти хотів мене вратувати від Нуми. Та я чую, що моя смерть вже наступає. Я був завжди великим чарівником і лікарем. Тепер бачу, що тебе чекає велика біда. Є щось таке більше від тебе, що й твою долю рішає. Вертайся скорше назад, бо буде тобі велике горе"... Тут дикун почав тратити притомність, а за кілька хвилин перед Тарзаном лежав уже труп.

—o—

Тарзан вернувся до своїх дикунів непомітно, коли вони спали. Вони не бачили, що він пішов геть від них; не бачили й коли він повернувся. Тарзан приляг на траву й задумався. Чарівник казав, що над ним висить біда. Та що це значить для Тарзана. Колиб він сказав, що біда чекає дружину Тарзана, о, тоді він покинув би все й подавсяб назад, бо нічого так у світі він не любив, як свою дружину.

—o—

Недалеко від Тарзана того ранку ще одна біла людина вагалася, чи йти далі за Тарзаном, висліджуючи його, чи покинути свою затію. Це був убийник Вепер. Він уночі чув страшний крик Тарзана, переможця Нуми. Той крик заморозив кров у жилах Вепера й остеріг його, як то небезпечно бути ворогом Тарзанови. Та страх перед Арабом Ахметом Зеком у Вепера переміг і він рішився йти далі слідами за Тарзаном.

—o—